

доступу : http://school_69.dnepredu.com/uk/site/golovna.html.

12. Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 72 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://scola72.at.ua/index/pro_zaklad/0-29.

13. Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 105 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sites.google.com/site/school105kr/home>.

14. Криворізька спеціалізована школа № 118 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://school118.at.ua>.

15. Криворізька школа № 35 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://school-35.at.ua>.

16. Мудрик А. В. Социальная педагогика : [учебник для студ. высш. учеб. заведений] / А. В. Мудрик. – 6-е изд., перераб. и доп. – М. : Издательский центр «Академия», 2007. – 224 с.

17. Наказ Міністерства № 839 від 16.07.2014 «Про затвердження Змін до Умов прийому до вищих навчальних закладів України в 2014 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/2723->

18. Наказ Міністерства № 284 від 29.04.2002 «Про затвердження Примірного статуту загальноосвітнього навчального закладу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uazakon.com/document/spart13/inx13846.htm>.

19. Фіцула М. М. Педагогіка : [навчальний посібник] / М. М. Фіцула. – К. : «Академвидав», 2006. – 506 с.

Басюк Леся

ШКОЛА КАК ЗЕРКАЛО ГЕНДЕРНОГО ДИСБАЛАНСА ОБЩЕСТВА: ПРОБЛЕМАТИЗАЦИЯ ВОПРОСА

В русле интеграции Украины в европейское образовательное пространство и переориентацию учебного процесса на гармонизацию с учетом мировых стандартов, включающих в себя принцип равенства по половой принадлежности, в статье поданы результаты эмпирического наблюдения наполнения сайтов общеобразовательных учебных заведений, которые репрезентируют школьную жизнь, отображающую общество, проецируя на подрастающее поколение господствующий в нём гендерный дисбаланс. Сделаны обобщения, касающиеся влияния на ученическую молодёжь гендерной асимметрии, закодированной в информационном поле школьного сайта. Акцентировано внимание на важности формирования личности, свободной от гендерных стереотипов.

Ключевые слова: сайт учебного заведения, школа, ученичество, гендерные стереотипы, социализация подростков.

Basyuk Lesya

SCHOOL AS A MIRROR OF SOCIETY GENDER MISBALANCE: ISSUES PROBLEMATISATION

In the context Ukraine's integration into European educational space and reorientation of the educational process to harmonize according to international standards, which include the principle of gender equality, this article presents the results of empirical observation of different secondary schools website content that represents the school life as a society mirror, projecting society gender imbalance to the younger generation. Generalizations were made about the gender asymmetry of school site information impact on young students. Attention is focused on the importance of forming personality that is free of gender stereotypes.

Keywords: secondary school website, school, discipleship, gender stereotypes, gender asymmetry, adolescent's socialization.

*Рецензент: докторка педагогічних наук, доцентка Т.О. Дороніна.
Стаття надійшла до редакції 5.11.2014 р.*

УДК [378.091.2:316.61]:379.82

Світлана Гришак, Наталія Шабасєва ОРГАНІЗАЦІЯ ВІДЕОКЛУБУ В ПОЗНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ФАКТОР ЇХ ЕФЕКТИВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

У статті обґрунтовується, що Відеоклуб як одна з ефективних форм позанавчальної діяльності студентів є впливовим фактором їх гендерної соціалізації. Це пояснюється тими функціями, які виконує відео- чи кінофільм – пізнавальною, розвивальною, комунікативною, виховною. Визначено соціально-педагогічні вимоги до організації перегляду фільмів та їх змістовного наповнення на засіданнях Відеоклубу (відбір фільмів на основі гендерної проблематики, педагогічний супровід показів, відмінність перегляду від повсякденно-буденного спілкування з телеекраном у домашніх

умовах, взаємодія декількох рівнів діалогу, особиста позиція педагога).

Ключові слова: позанавчальна діяльність, Відеоклуб, відео- та кінофільми, соціально-педагогічні вимоги, гендерна соціалізація, ідея гендерної рівності.

Вступ. Вивчення проблеми гендерної соціалізації та аналіз сучасних наукових досліджень у цій галузі дозволяють визначитися, що на даному етапі розвитку суспільства гендерна соціалізація за своєю сутністю має диференційований характер (П.Горностай, А. Курамшев, Н. Шабаєва та ін.). Вищі навчальні заклади як одні з провідних агентів соціалізації демонструють традиційну орієнтацію в організації навчально-виховного процесу, що сприяє відтворенню гендерної дихотомії дівчат та юнаків і спонукає перших відходити на другий план і підпорядкуватися, а других бути активними та домінувати.

Слабка обізнаність студентської молоді у сфері гендерних взаємовідносин і розумінні сутності ідеї гендерної рівності не дозволяють належною мірою визначитися щодо пріоритетів гендерних цінностей, відмовитися від впливу застарілих стереотипів на власну свідомість, що виявляється в демонстрації моделі поведінки, заснованої на традиційних патріархатних гендерних нормах статево-рольової взаємодії.

Актуальність названої соціально-педагогічної проблеми обумовлює необхідність пошуку ефективних засобів виховання студентської молоді на засадах ідеї гендерної рівності. На порядку денному постають питання, пов'язані з організацією виховної роботи у вузах, яка б сприяла вирішенню нового завдання – формуванню вільної особистості з егалітарним світоглядом і навичками паритетної гендерно орієнтованої поведінки (Т. Дороніна, В. Кравець, О. Цокур та ін.). У ряді досліджень науковцями вивчаються нові підходи до організації позанавчальної діяльності (А. Бартоломей, Л. Белікова, В. Березін); визначаються нові принципи та завдання, що сприяють успішній соціалізації в суспільстві (І. Вінтін, М. Левківський та ін.); обґрунтовується необхідність пошуку нових форм і напрямків, адекватних сучасним ціннісним орієнтаціям студентської молоді (К. Жмирова, В. Портних, Т. Росік та ін.).

Цілком погоджуємося з дослідниками, що нові умови передбачають закономірне подолання старих стереотипів, форм і методів виховання. Тож сучасний виховний процес у вищій школі потребує модернізації, адекватної реаліям сьогодення, де має бути зроблений акцент на таких засобах

виховання, які б впливали не тільки на мислення та автоматизм поведінки студентської молоді, а й на почуття дівчат та юнаків. Ми вважаємо, що медіа засоби, зокрема відео та кіномистецтво, маючи багатий виховний потенціал, стають одним із впливових факторів гендерної соціалізації студентської молоді. Це підтверджують і слова Н. Хазяєвої: «Можливості використання новітніх медіа створюють передумови для виховання людини, орієнтованої на демократичні цінності, серед яких ...самореалізація кожної особистості, чоловіка або жінки, виявляються домінуючими» [1, с. 182]. У контексті вирішення завдань нашої статті цінною є думка К. Жмирової: «Як фактор соціалізації кінематограф допомагає молоді шукати та знаходити на екрані взірці для поведінки, життєві орієнтири» [2, с. 15].

Отже, **метою** статті постає обґрунтування організації дискусійного Відеоклубу в позанавчальній діяльності студентів як фактора їх ефективної гендерної соціалізації.

Результати дослідження. Практичний досвід, набутий у ході організації виховних суспільних справ у молодіжному середовищі, виявив позитивне ставлення студентської аудиторії до таких масових заходів, як відео- та кінофільми, їхню затребуваність у позанавчальній діяльності студентів, які поєднують у собі пізнання, спілкування, задоволення та відпочинок. Це надає підстави обрати таку форму організації позанавчальної діяльності студентів у процесі їхньої гендерної соціалізації, як дискусійний Відеоклуб.

Звернення до Відеоклубу як однієї з ефективних форм роботи пояснюється тими функціями, які виконує відео- чи кінофільм у позанавчальній діяльності студентів – пізнавальною, розвивальною, комунікативною, виховною [2, с. 17].

Так, *пізнавальна* функція фільмів дозволяє збагатити інтелектуальний багаж студентів у напрямку питань гендерної рівності, примушує по-новому поглянути на старі, давно знайомі проблеми, як-от: взаємовідносини в сім'ї, труднощі дорослішання, подвійна зайнятість жінок, різні стандарти поведінки для чоловіків і жінок; вимагає задуматися над власними та повсякденними проблемами у сфері

міжстатевих стосунків, допомагає руйнувати розповсюджені в суспільстві гендерні стереотипи, дозволяє студенту / студентці “примірювати на себе” ті життєві ситуації, у яких вони ніколи б не опинилися в реальному житті.

Значення *розвивальної* функції полягає в тому, що в процесі перегляду фільмів у студентів розвивається здатність до співчуття, сприйняття переживань Іншого / Іншої, здатність емоційного поєднання з Іншим / Іншою, намагання побачити світ його/її очима. Через екранні зразки, через емоційне сприйняття, що включає психологічні механізми емпатії та ідентифікації, молоді люди ефективно засвоюють гендерні норми, цінності, ідеали, інколи кардинально міняючи свій світогляд, своє ставлення до себе і до інших, а отже, і свою поведінку.

Виховна функція відео- чи кінофільму міститься в наданні певних моделей життя чоловіка та жінки, певних взірців гендерної поведінки, в пропаганді цінностей гендерної рівності, формуванні позитивного ставлення до суспільства, до людей, до себе, в залученні до культурних, правових, ідеологічних і гендерних норм сучасного соціуму; вона допомагає студентам розширити власний життєвий досвід через засвоєння екранних моделей поведінки і формування в них егалітарних ціннісних ставлень, яке супроводжується переживаннями й торкається глибинних психологічних структур особистості.

Комунікативна функція переглянутих фільмів реалізовується не тільки під час їх перегляду – таке собі опосередковане спілкування з автором фільму, ведення з ним певного діалогу, погодження або ні з його позицією, але й під час процесу спілкування глядачів-однолітків між собою про переглянутий фільм (обговорення, обмін думками, дискусія), що збагачує досвідом ефективної комунікації у сфері гендерної взаємодії, критичного осмислення діяльності щодо успішного вирішення проблем і конфліктів міжособистісного спілкування.

Отже, досить висока продуктивність і результативність такої форми позанавчальної діяльності, як дискусійний Відеоклуб, дає нам підстави для звернення до неї в процесі гендерної соціалізації студентської молоді.

Однак досягнення загальних цілей потребує формулювання певних соціально-педагогічних вимог до організації перегляду фільмів та їх змістовного наповнення [2, с. 20]. Отже, ми вважаємо за доцільне

дотримання наступних вимог:

1) відбір документальних або художніх фільмів повинен відбуватися на основі гендерної проблематики, їх зміст має відображати багатогранність її аспектів та відповідати *психолого-педагогічним і морально-естетичним критеріям*. До *психолого-педагогічних критеріїв* потрібно віднести доступність фільму для студентів різних етапів навчання (відповідність віковим особливостям і життєвому досвіду глядачів), проблемність фільмів, можливість ідентифікувати себе з героями або героїнями кінострічки. До морально-естетичних критеріїв, яким повинні відповідати екранізовані твори, відносяться гуманістична спрямованість фільмів і досить високий художній рівень кожної кінострічки;

2) педагогічний супровід показу кіно-, відеофільму має містити *докомунікативну фазу* перегляду, у ході якої створюється установка на сприйняття картини й забезпечується інформаційна адекватність цього сприйняття, та *посткомунікативну фазу*, завданням якої є організація обговорення переглянутого фільму, допомога в осмисленні ідеї фільму, формування власного ставлення до проблематики, пов'язаної з гендерними проблемами, а також збагачення своїх вражень думками інших учасників перегляду для більш глибокого розуміння ідеологічної спрямованості стрічки;

3) перегляд фільмів у кіноклубі повинен істотно відрізнитися від повсякденно-буденного спілкування з телеекраном у домашніх умовах. Кожне засідання Відеоклубу має стати значною подією в житті студентської молоді, яке сприяє емоційному потрясінню, є подією особистої біографії, залученням до нового соціального досвіду;

4) дискусія у Відеоклубі будується на основі взаємодії декількох рівнів діалогу: *діалог між учасниками перегляду* – обговорення фільму членами клубу, включаючи педагога, який його організовує і спрямовує; *діалог глядача з фільмом* (тобто з автором – його позицією і з персонажами – прийняття або неприйняття їх позицій) і, нарешті, *внутрішній діалог глядача з самим собою* для розвитку готовності зміни власної позиції через аргументовані доводи іншої точки зору;

5) позиція педагога – організатора перегляду повинна – поєднувати приховані форми педагогічного впливу та виразну особисту точку зору; будучи тим, хто веде

обговорення, спрямовуючи його хід, він, уникаючи директивної форми, має знайти відповідний момент для викладу своїх світоглядних поглядів на предмет обговорення, як і будь-який учасник дискусії.

Дотримання цих вимог дозволить використовувати можливості кіномистецтва в позанавчальній діяльності як певного фактора ефективної гендерної соціалізації студентів, що сприятиме формуванню у них ціннісних ставлень і прояву їхньої особистої позиції до ідеї гендерної рівності.

Висновки. Все вищевикладене дозволяє дійти висновку, що Відеоклуб є ефективною формою організації позанавчальної діяльності студентів у процесі їх гендерної соціалізації завдяки тим функціям, які виконують відео- чи кінофільми – пізнавальній (збагачення інтелектуального багажу студентів у напрямку питань гендерної рівності), розвивальній (розвиток здатності до співчуття, сприйняття переживань Іншого / Іншої), комунікативній

(набуття досвіду ефективної комунікації у сфері гендерної взаємодії у ході обговорення, обміну думками, дискусії при перегляді), виховній (залучення до культурних, правових, ідеологічних і гендерних норм сучасного соціуму шляхом пропаганди цінностей гендерної рівності). Дотримання соціально-педагогічних вимог до організації перегляду фільмів та їх змістовного наповнення на засіданнях Відеоклубу дозволить використовувати можливості кіномистецтва в позанавчальній діяльності як певного фактора ефективної гендерної соціалізації студентської молоді.

Перспективи дослідження полягають у подальших пошуках інноваційних форм і засобів виховання студентів у процесі гендерної соціалізації; виявлення можливостей використання кіномистецтва в процесі соціально-педагогічної роботи з іншими категоріями населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хазяева Н. Гендер и новое медиа : роль в воспитании человека эпохи информационного общества / Н. Хазяева // Адукацыйныя і выхаваўчыяся родзі і практыкі : Зб. навуковых артыкулаў пад агульнай рэдакцыяй канд. пед. навук У. К. Слабіна. – Віцебск, 2005. – С. 181-188.
2. Жмырова Е. Ю. Киноискусство как средство воспитания толерантности у учащейся молодежи : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (социальное воспитание)» / Е. Ю. Жмырова. – Тамбов, 2008. – 26 с.

Гришак Светлана, Шабаева Наталья

ОРГАНИЗАЦИЯ ВИДЕОКЛУБА ВО ВНЕУЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ КАК ФАКТОР ИХ ЭФФЕКТИВНОЙ ГЕНДЕРНОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ

В статье обосновывается, что Видеоклуб как одна из эффективных форм внеучебной деятельности студентов, является влиятельным фактором их гендерной социализации. Это объясняется теми функциями, которые выполняет видео или кинофильм – познавательной, развивающей, коммуникативной, воспитательной. Определены социально-педагогические требования к организации просмотра фильмов и их содержательному наполнению на заседаниях Видеоклуба (отбор фильмов на основе гендерной проблематики, педагогическое сопровождение показов, отличие просмотров от обыденного общения с телеэкраном в домашних условиях, взаимодействие различных уровней диалога, личная позиция педагога).

Ключевые слова: внеучебная деятельность, Видеоклуб, видео и кинофильмы, социально-педагогические требования, гендерная социализация, идея гендерного равенства.

Hryshak Svitlana, Shabaeva Nataly

ORGANIZATION OF VIDEO CLUB IN STUDENTS' EXTRA-CURRICULAR ACTIVITIES AS A FACTOR OF THEIR EFFECTIVE GENDER SOCIALIZATION

The article proves that Video Club as one of the effective forms of extracurricular activities for students is an influential factor of their gender socialization, because of functions that a video or a movie performs: cognitive, development, communicative, educational ones. The socio-pedagogical requirements for the organization of film screening and the information content of films at the meetings of the Video Club are defined. They are selection of the films on the basis of gender problems, educational support of the shows, variation from everyday communication with the TV screens at home, the interaction of different levels of dialogue, personal position of the teacher.

Key words: extracurricular activities, a Video Club, videos and movies, socio-pedagogical requirements, gender socialization, gender equality idea.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор С.Я. Харченко.

Матеріал надійшов до редакції 06.11.2014 р.